

Beroepscompetentieprofiel Kraamverzorgende

Titel: Beroepscompetentieprofiel Kraamverzorgende

Opdrachtgever: Stichting Arbeidsmarkt- en Opleidingsbeleid Verpleeg-
Verzorgingshuizen en Thuiszorg (A+O VVT)
Lange Voorhout 13
2514 EA Den Haag

Opdrachtnemer: Kenniscentrum Kraamzorg
Siriusdreef 17-27
2132 WT Hoofddorp

Auteur: Drs. W.E. Deen MSc.
Ed Deen, partners in gezondheidszorg
Postbus 404
2130 AK, Hoofddorp

Plaats: Hoofddorp, 17 mei 2016

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Voorwoord	5
1. Inleiding	7
1.1. Reikwijdte van het beroepscompetentieprofiel	7
1.2. Functie van het beroepscompetentieprofiel	7
1.3. Totstandkoming	7
1.4. Leeswijzer	8
2. Beroepsomschrijving	9
2.1 Beschrijving deskundigheidsgebied verzorgende	9
2.2 Kern van het beroep kraamverzorgende	9
2.3 Typische beroepshouding	10
2.4 Complexiteit	10
2.5 Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid	11
3. Competentiegebieden en kerntaken	13
3.1 Competentie vakkundigheid	13
o Kerntaak: Het bieden van zorg en ondersteuning op basis van het geboortezorgplan	
o Kerntaak: Het uitvoeren van verpleegtechnische handelingen,	
o Kerntaak: Het verlenen van vervroegde partusondersteuning en assistentie bij de partus,	
o Kerntaak: Het bieden van zorg aan moeder en kind,	
o Kerntaak: Het reageren op onvoorziene en crisissituaties,	
o Kerntaak: Het onderkennen van de gezondheidstoestand op somatisch en psychosociaal	
o Kerntaak: Het mede opstellen van het geboortezorgplan,	
o Kerntaak: Het bieden van persoonlijke verzorging,	
o Kerntaak: Het ondersteunen bij het voeren van de regie bij activiteiten van het dagelijks leven (ADL).	
3.2 Competentie communicatie	19
o Kerntaak: Het geven van informatie en voorlichting gericht op het omgaan met de nieuwe gezinssituatie,	
o Kerntaak: Het begeleiden van een zorgvrager,	
o Kerntaak: Het geven van voorlichting, advies en instructie.	
3.3 Competentie samenwerking	21
o Kerntaak: Het afstemmen van de zorgverlening af met alle betrokkenen,	
o Kerntaak: Het samenwerken met andere beroepsgroepen in de zorg.	
3.4 Competentie professionaliteit	23
o Kerntaak: Het evalueren vastleggen van de zorgverlening,	
o Kerntaak: Het werken aan kwaliteit en deskundigheid.	
3.5 Competentie organisatie	24
o Kerntaak: Het bevorderen van kwaliteitszorg,	
o Kerntaak: Het begeleiden van nieuwe collega's en / of stagiaire.	
Bijlage 1: Deelnemers raadpleging veldpartijen	27
Bijlage 2: Resultaten enquête beroepscompetentieprofiel	28
Bijlage 3: Schematische weergave geboortezorgketen	30
Bijlage 4: Onderscheid CanMEDS en competentiegebieden	31
Bijlage 5: Deskundigheidsgebied verpleegkundige en verzorgende (Wet BIG)	32
Bijlage 6: Deskundigheidsgebied in het domein verpleging en verzorging	33
Bijlage 7: Literatuurlijst en gebruikte bronnen	39

Voorwoord

Er zijn belangrijke, ook voor de kraamzorg relevante, ontwikkelingen in de geboortezorg; een vermindering van het aantal thuisbevallingen, de opkomst van geboortecentra, de ontwikkeling van integrale zorg en een andere bekostigingssystematiek. Uit de PERISTAT studie (2013) blijkt dat Nederland ten opzichte van andere Europese landen een relatief hoge perinatale sterfte heeft. Daarnaast is er veel aandacht voor kwaliteit, transparantie en verantwoording op basis van uitkomsten. Als reactie daarop is er in de afgelopen jaren werk gemaakt van het ontwikkelen van onder andere een zorgstandaard integrale geboortezorg.

De zorgstandaard integrale geboortezorg¹ beschrijft op hoofdlijnen de gewenste inhoud en organisatie van geboortezorg vanuit het perspectief van de zwangere en haar (ongeboren) kind. De zorgstandaard integrale geboortezorg beschrijft voorts de multidisciplinair georganiseerde individuele preventie en zorg bij (voorgenomen) zwangerschap, geboorte en de kraamperiode. Kraamzorg maakt onderdeel uit van de geboortezorg keten en vormt daarin een belangrijke en onmisbare schakel.

Met integrale geboortezorg wordt het gehele traject van zorg bedoeld vanaf de preconceptie fase tot en met de eerste zes weken na de geboorte, inclusief de samenwerking met en overdracht naar de kraamzorg, jeugdgezondheidszorg (JGZ), huisarts en/of op indicatie de overdracht of verwijzing naar andere zorgverleners, zoals bijvoorbeeld de kinderarts (CPZ, 2015). Het doel van integrale geboortezorg is het verbeteren van de zorg door een integrale, multidisciplinaire aanpak waarbij door een constante evaluatie van de uitkomsten én cliëntervaringen de zorg kwalitatief beter, effectiever en doelmatiger kan worden.

Daarnaast is er sprake van een zorgbrede heroverweging en mogelijke herschikking van taken en verantwoordelijkheden. De functionele omschrijving maakt dat in principe ook mogelijk, omdat er wel wordt omschreven wat er moet worden gedaan, maar niet door wie. De juiste zorg op de juiste plaats door de juiste zorgverlener is het adagium. In de toekomst zullen dus andere eisen worden gesteld aan zorgprofessionals.

Dat is ook op landelijk niveau niet onopgemerkt gebleven getuige de vele rapporten en adviezen die in de voorbije jaren zijn uitgebracht over de toekomstbestendigheid van beroepen in de zorg. De kern van het project Verpleegkundigen & Verzorgenden 2020 is de verbetering van de kwaliteit van de beroepsuitoefening, een opwaardering van de opleidingen en een passende inzet van verpleegkundigen en verzorgenden, opdat optimaal gebruik wordt gemaakt van hun capaciteiten, kennis en ervaring (Lambregts, 2012).

De commissie Kaljouw constateert dat de toekomst van de professionele zorg is gelegen in een dynamisch continuüm van bekwaamheden dat gericht is op de zorgvraag en bijdraagt aan het functioneren van burgers. Hiervoor is een nieuwe manier van werken en zijn andere bekwaamheden nodig (Kaljouw, 2015).

Het rapport Toekomstbestendige beroepen in de verpleging en verzorging, dat anticipeert op een wijziging van de wetgeving (wet BIG), spreekt over 'drukte' binnen het domein

¹ De zorgstandaard integrale geboortezorg is bij het opstellen van het beroepscompetentieprofiel nog niet door de betrokken partijen definitief vastgesteld.

verpleging en verzorging. Het scherp onderscheiden van beroepen van verzorgende, mbo-verpleegkundige, hbo-verpleegkundige en de verpleegkundig specialist blijkt lastig te zijn (Terpstra, 2015).

Eén ding is duidelijk de zorg verandert en de kraamzorg verandert mee. Dat impliceert dat ook het beroep kraamverzorgende aan verandering onderhevig is. Om ook in de toekomst een waardevolle rol te spelen in de geboortezorg keten is een nieuw beroepscompetentieprofiel dat anticipeert op deze ontwikkelingen noodzakelijk.

De beschreven ontwikkelingen zijn voor de stichting arbeidsmarkt- en opleidingsbeleid Verpleeg-, Verzorgingshuizen en Thuis zorg (A+O VVT) aanleiding geweest om het beroepscompetentieprofiel van de kraamverzorgende uit 2009 te laten herzien. Het Kenniscentrum Kraamzorg heeft deze uitdaging samen met het veld met beide handen opgepakt en een nieuw en toekomstgericht beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende ontwikkeld.

Marie-Pauline Van der Ven-De Vries, MHA
Directeur Kenniscentrum Kraamzorg

Esther Van der Zwan
Secretaris Kenniscentrum Kraamzorg

1.1 Reikwijdte van het beroepscompetentieprofiel

Het beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende is gemaakt voor de gehele beroepspraktijk. Het omvat de beschrijving van het beroep van kraamverzorgende, de typerende beroepshouding, competentiegebieden, kerntaken die verder zijn uitgewerkt in kennis, vaardigheden en attitude aspecten die verwacht mogen worden bij een vakvolwassen kraamverzorgende.

Het werkveld waar de kraamverzorgende haar werkzaamheden verricht is divers. De kraamverzorgende kan werkzaam zijn in de thuissituatie, in een geboortecentrum of in het ziekenhuis. Deze verschillen binnen de kraamzorg hebben invloed op de beroepsuitoefening en afhankelijk van de setting zullen bepaalde onderdelen van de beschreven competenties in meerdere of mindere mate worden toegepast.

Kraamzorg maakt onderdeel uit van het verzorgende beroep. Het is niet eenvoudig om de diverse beroepen in het domein verpleging en verzorging scherp van elkaar te (onder)scheiden. In bijlage 4 en 5 wordt om die reden een overzicht gegeven van de beroepen van verzorgenden, mbo-verpleegkundigen en hbo-verpleegkundigen met betrekking tot de wettelijke context (wet BIG) en een beschrijving van het deskundigheidsgebied.

1.2 Functie van het beroepscompetentieprofiel

Met een beroepscompetentieprofiel wordt aangegeven dat er behoefte bestaat aan een beroep. Het beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende beschrijft de taken en competenties van het beroep kraamverzorgende en de kennis, vaardigheden en attitude die nodig zijn om het beroep van kraamverzorgende uit te oefenen. Het profiel gaat uit van een vakvolwassen kraamverzorgende die al enkele jaren in het beroep werkzaam is.

De beroepseisen uit het beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende worden vertaald naar de eisen voor beginnende beroepsbeoefenaren. Deze eisen zijn vastgelegd in kwalificatiedossiers. Een beroepscompetentieprofiel kan daarnaast ook onderstaande functies vervullen:

- het kan een hulpmiddel zijn bij functiewaardering;
- het kan gebruikt worden voor verdere professionalisering van werknemers;
- voor de ontwikkeling van competentie-instrumenten;
- als voorlichtingsmateriaal.

1.3 Totstandkoming

In de periode mei 2015 tot mei 2016 is het beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende tot stand gekomen onder leiding van het Kenniscentrum Kraamzorg en uitgevoerd door Ed Deen, partners in gezondheidszorg. De adviescommissie A+O VVT vormt de begeleidingscommissie. Het Sociaal Overleg Verpleeg-, Verzorgingshuizen en Thuiszorg (SOVVT) legitimeert het beroepscompetentieprofiel.

In 2014 is het Kenniscentrum Kraamzorg gestart met het formuleren van een toekomst visie en een duidelijke positionering van het beroep kraamzorg. Daartoe is een denktank in het leven geroepen met als opdracht een toekomstbeeld op te stellen over het vak van de kraamverzorgende in het jaar 2020. De Denktank is in november 2014 van start gegaan en is samengesteld uit 6 leden van de brancheorganisaties en 4 leden van de beroepsvereniging (NBvK) (Bijlage 1).

Het Kenniscentrum Kraamzorg heeft de Denktank de volgende vragen voorgelegd:

- Wie is de kraamverzorgende nu en wat zijn haar taken?
- Wie is de kraamverzorgende in 2020 en wat zijn haar taken dan?
- Wat zijn de consequenties voor het vak door de veranderingen in de markt?

Daarnaast heeft het Kenniscentrum Kraamzorg in december 2014 een enquête opgesteld die aan alle kraamzorgorganisaties in Nederland is gestuurd en ook online is gezet. Ruim 450 kraamverzorgenden en betrokkenen uit de kraamzorg hebben de vragen beantwoord.

Resultante van dit proces is het document "Toekomstbeeld van het beroep kraamzorg" van het KCKZ (2015). Aansluitend is een literatuurstudie uitgevoerd over de ontwikkelingen in de zorg en in het bijzonder in de geboortezorg, waar kraamzorg een onderdeel van uit maakt. Dit heeft geleid tot een visiedocument "Kraamzorg verzekerd van een goede toekomst" (Deen, 2015) over de rol en positionering van de kraamverzorgende in de geboortezorg keten. In juni 2015 zijn diverse veldpartijen telefonisch geraadpleegd over de belangrijkste ontwikkelingen binnen de geboortezorg keten. Beide documenten zijn gebruikt als basis voor het beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende. Dezelfde veldpartijen hebben de conceptversie van het beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende becommentarieerd.

Tot slot is het beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende voorgelegd aan werkgevers (60) en werknemers (200) met de vraag of zij zich herkennen in de beschrijving van de competenties, kennis, vaardigheden en attitude van een kraamverzorgende. Resultaten van de enquête zijn verwerkt in het document.

1.4 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt eerst het deskundigheidsgebied van de verzorgende gedefinieerd. Vervolgens wordt het beroep van kraamverzorgende gekarakteriseerd door de kern van het beroep en de typerende beroepshouding te beschrijven, alsmede de complexiteit, verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van het beroep kraamverzorgende. In hoofdstuk 3 wordt het beroep kraamverzorgende gedefinieerd aan de hand van vijf samenhangende competentiegebieden, inclusief de kerntaken en de kennis, vaardigheden en attitude die noodzakelijk zijn om de kerntaken op het gewenste niveau uit te voeren.

Er zijn in totaal zeven bijlagen. Bijlage 1 is een overzicht van de leden van de denktank en de veldpartijen die gedurende het gehele proces zijn geraadpleegd en input hebben geleverd aan het beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende. In bijlage 2 worden de resultaten van de schriftelijke enquête weergegeven. Bijlage 3 geeft een schematische weergave van de geboortezorg keten. Bijlage 4 maakt de relatie tussen de CanMEDS competenties en de gekozen competentiegebieden van het beroepscompetentieprofiel duidelijk. Bijlage 5 en 6 maken het onderscheid duidelijk tussen de verschillende beroepen binnen het domein verpleging en verzorging. Tot slot is de literatuurlijst en geraadpleegde bronnen als bijlage 7 opgenomen.

2. Beroepsomschrijving

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van het beroep verzorgende. Gestart wordt met de beschrijving van het deskundigheidsgebied van een verzorgende en een nadere toelichting op de verschillende onderdelen. Vervolgens wordt de kern van het beroep kraamverzorgende beschreven en de typerende beroepshouding. Tot slot wordt de complexiteit van de beroepsuitoefening alsmede de verantwoordelijkheid en zelfstandigheid beschreven.

In de onderstaande beschrijving is aangegeven binnen welk domein de deskundigheid van een verzorgende wordt gedefinieerd. Dat wil zeggen binnen welk domein de verzorgende in staat wordt geacht als autonome professional verantwoord te handelen.

2.1 Beschrijving deskundigheidsgebied verzorgende

- a. Ondersteunen van het zelfmanagement van zorgvragers², hun naasten en hun sociale netwerk, met als doel het behouden of verbeteren van het functioneren in relatie tot kwaliteit van leven, gezondheid en ziekte. Gericht op de zes dimensies van gezondheid: lichamelijke functies, mentale functies en beleving, de spirituele / existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren;
- b. Verlenen van verzorging en psychosociale begeleiding, in laag complexe zorgsituaties, volgens protocollen en richtlijnen, met het accent op het uitvoeren van en / of ondersteunen bij algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL);
- c. (Mede)-opstellen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van een geboortezorgplan³ en het verrichten van cliëntgebonden (regie-)taken, in samenwerking met zorgvragers, hun naasten en hun sociale netwerk en met collega-zorgverleners;
- d. Observeren van de zorgvrager gericht op tijdig signaleren van veranderingen in diens gezondheidstoestand en daarop passende actie ondernemen, volgens protocollen. Signaleren van verandering in de leefsituatie van de zorgvrager, zijn⁴ naasten en / of zijn sociale netwerk;
- e. Bieden van zorggerelateerde preventie door middel van vroegsignalering, voorlichting, instructie en uitleg, mede gericht op het zelfmanagement van de zorgvrager en het versterken van het sociale netwerk van de zorgvrager;
- f. Verrichten van een beperkt aantal voorbehouden handelingen in laag complexe zorgsituaties, in opdracht van een daartoe bevoegde beroepsbeoefenaar, waarbij toezicht en tussenkomst door opdrachtgever voldoende zijn verzekerd en indien de verzorgende aantoonbaar bekwaam is.

2.2 Kern van het beroep kraamverzorgende

De kraamverzorgende beschikt over beroepsspecifieke kennis en vaardigheden om passende zorg en ondersteuning te bieden aan zwangeren, barenden, kraamvrouwen en pasgeborenen in de thuissituatie, het ziekenhuis of een geboortecentrum.

² Met zorgvrager wordt in deze context bedoeld; de zwangere, barende, kraamvrouw en / of haar pasgeborene.

³ Hier kan ook worden gelezen; zorgplan, zorgleefplan, geboortepan, kraamzorgplan, zorgdossier of een andere benaming. In het beroepscompetentieprofiel wordt consequent gesproken over geboortezorgplan.

⁴ Waar in de tekst "hij" of "zijn" wordt gebruikt kan ook worden gelezen "zij" of "haar" en vice versa.

De kraamverzorgende biedt kortdurende zorg en ondersteuning aan de kraamvrouw en biedt assistentie voor, tijdens en na de bevalling. Zij maakt onder andere gebruik van kennis van baringsmethoden en vaardigheden zoals het toepassen van begeleidingsmethodieken. Door de combinatie van kennis en vaardigheden en het gebruiken en combineren van standaardprocedures en standaardmethoden is ze in staat vervroegde partusondersteuning te verlenen, te assisteren bij de partus en passende zorg te bieden aan moeder en kind gericht op het handhaven en vergroten van de zelfredzaamheid. In de kraamzorg zijn (psychosociale) begeleiding en voorlichting belangrijke taken, omdat jonge ouders vaak onzeker zijn en zich gauw zorgen maken om de pasgeborene. In korte tijd moet de kraamverzorgende hen het vertrouwen geven dat ze zelf voor de pasgeborene kunnen zorgen. Zij moet snel een vertrouwensrelatie opbouwen en zorgen dat haar adviezen worden geaccepteerd. De kraamverzorgende heeft een vraaggestuurde houding, waarbij ze de kraamvrouw ziet als opdrachtgever en het gezin centraal stelt. Vroegsignalering van (kwetsbare) gezinnen is van groot belang; doorverwijzing is altijd de verantwoordelijkheid van verloskundig zorgverlener of arts.

2.3 Typerende beroepshouding:

De kraamverzorgende stelt zich flexibel op en is alert op verandering in zorgvragen. Zij is integer en heeft een vraaggerichte, inlevende en sociale houding. De kraamverzorgende is creatief en proactief meedenkend, treedt daadkrachtig op, komt afspraken na en toont initiatief en verantwoordelijkheid. Zij houdt bij haar werkzaamheden rekening met de mogelijkheden, wensen en gewoonten, normen en waarden, seksuele voorkeur, de culturele achtergrond en de levensbeschouwing van de zorgvrager, haar naasten en collega's. Ze is gericht op het bevorderen van de eigen regie. Ze werkt vraaggericht, efficiënt, methodisch, veilig, kostenbewust, milieubewust, hygiënisch en ergonomisch verantwoord.

De kraamverzorgende heeft een professionele beroepshouding die gebaseerd is op de beroepscode en de landelijke visie, richtlijnen en protocollen ontwikkeld door het Kenniscentrum Kraamzorg in samenwerking met de beroepsgroep, kraamzorgorganisaties en andere relevante partijen binnen de geboortezorg. Ze bewaakt de privacy van de zorgvrager en haar naasten, gaat op de juiste wijze om met vertrouwelijke informatie en bewaakt geheimhouding waar nodig. Haar eigen normen en waarden hanteert zij op een professionele manier en zij is zich bewust van het effect van haar eigen handelen en gedrag. Ze toont respect voor de zorgvrager en haar naasten en bewaakt dat ze zelf ook met respect wordt behandeld.

2.4 Complexiteit

De kraamverzorgende werkt in laag tot gemiddeld complexe zorgsituaties, maar is ook in staat om in onverwachte en acute situaties zelfstandig assistentie te verlenen en / of in opdracht van de verloskundig zorgverlener. De zorgrelaties zijn kortdurend en ze krijgt te maken met spanningen, tegengestelde belangen en veranderingen in de situatie van de kraamvrouw en / of pasgeborene. In het geval van veranderingen in de situatie handelt zij volgens procedures en maakt een inschatting van de mogelijke gevolgen en risico's van deze verandering.

De kraamverzorgende beschikt over algemene en specialistische kennis die nodig is voor uitoefening van haar werkzaamheden. Zij zorgt er, zelfstandig en in opdracht, voor dat zij zich ontwikkelt op het gebied van kennis en vaardigheden binnen de geboortezorg. Ook biedt zij hierin ondersteuning aan nieuwe collega's die worden ingewerkt en

leerlingen die ze begeleidt. De kraamverzorgende beschikt ook over kennis die nodig is voor de ondersteuning van en het verbindend samenwerken met naastbetrokkenen. Zij is in staat om haar kennis en ervaring te verdiepen en op een betrokken en verantwoorde manier in te zetten om de eigen regie, keuzevrijheid en participatiemogelijkheden van zorgvrager te ondersteunen.

2.5 Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid

De kraamverzorgende voert haar eigen werkzaamheden zelfstandig uit. Zij biedt zelfstandig of in teamverband vraaggerichte zorg en ondersteuning bij activiteiten van het dagelijks leven, persoonlijke verzorging en hygiëne. Zij onderkent de gezondheidstoestand, het welbevinden en de mogelijkheden van de zorgvrager en haar naasten en hanteert crisissituaties. Zij signaleert veranderingen en bespreekt mogelijke aanpassingen van de zorgverlening met verloskundig zorgverlener, arts, collega's, leidinggevende, individuele zorgvrager en haar naasten. Zij is verantwoordelijk voor het (mede) opstellen, evalueren en bijstellen van het geboortezorgplan.

Zij is aansprakelijk voor het bekwaam uitvoeren van verpleegtechnische handelingen, maar werkt bij de uitvoering van haar werkzaamheden onder de regie en eindverantwoordelijkheid van de verloskundig zorgverlener en/of arts. Overstijgt een knelpunt haar deskundigheid of in het geval van een acute of meer complexe situatie dan schakelt zij verloskundig zorgverlener, arts, leidinggevende, (multidisciplinair) team en / of collega's in.

De kraamverzorgende werkt zelfstandig aan het bevorderen van de eigen deskundigheid en levert een bijdrage aan de deskundigheidsbevordering van collega's. Zij werkt mee aan het bevorderen en bewaken van de kwaliteitszorg. Zij is verantwoordelijk voor de eigen deskundigheid, de kwaliteit van haar werkzaamheden en haar eigen loopbaan. Ze is medeverantwoordelijk voor het begeleiden en coachen van nieuwe collega's en stagiaires en voor de professionalisering van het beroep, de positionering van de beroepsgroep en de kwaliteitszorg.

3. Competentiegebieden en kerntaken

Voor de beschrijving in competenties wordt in de zorg veel gebruik gemaakt van een ordening in zeven competentiegebieden, gebaseerd op de systematiek van de CanMEDS (*Canadian Medical Education Directions for Specialists*). De CanMEDS methode is primair ontwikkeld voor medisch specialisten en artsen, maar wordt in toenemende mate ook benut voor het beschrijven van competenties van andere zorgprofessionals. Voor het formuleren van het beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende is gekozen voor een vereenvoudigd model (figuur 1).

Analoog aan het CanMEDS model staat het vakinhoudelijk handelen (rol als zorgverlener) centraal, met daaromheen vier belangrijke en samenhangende competentiegebieden elk met een ander dominant, maar geen exclusief, perspectief.

In de volgende paragrafen wordt per competentiegebied de kerntaken beschreven. Elk competentiegebied wordt afgesloten met een opsomming van kennis, vaardigheden en attitude die noodzakelijk is voor het betreffende competentiegebied.

3.1 Competentiegebied vakkundigheid:

Kerntaak: Het bieden van zorg en ondersteuning op basis van het geboortezorgplan;

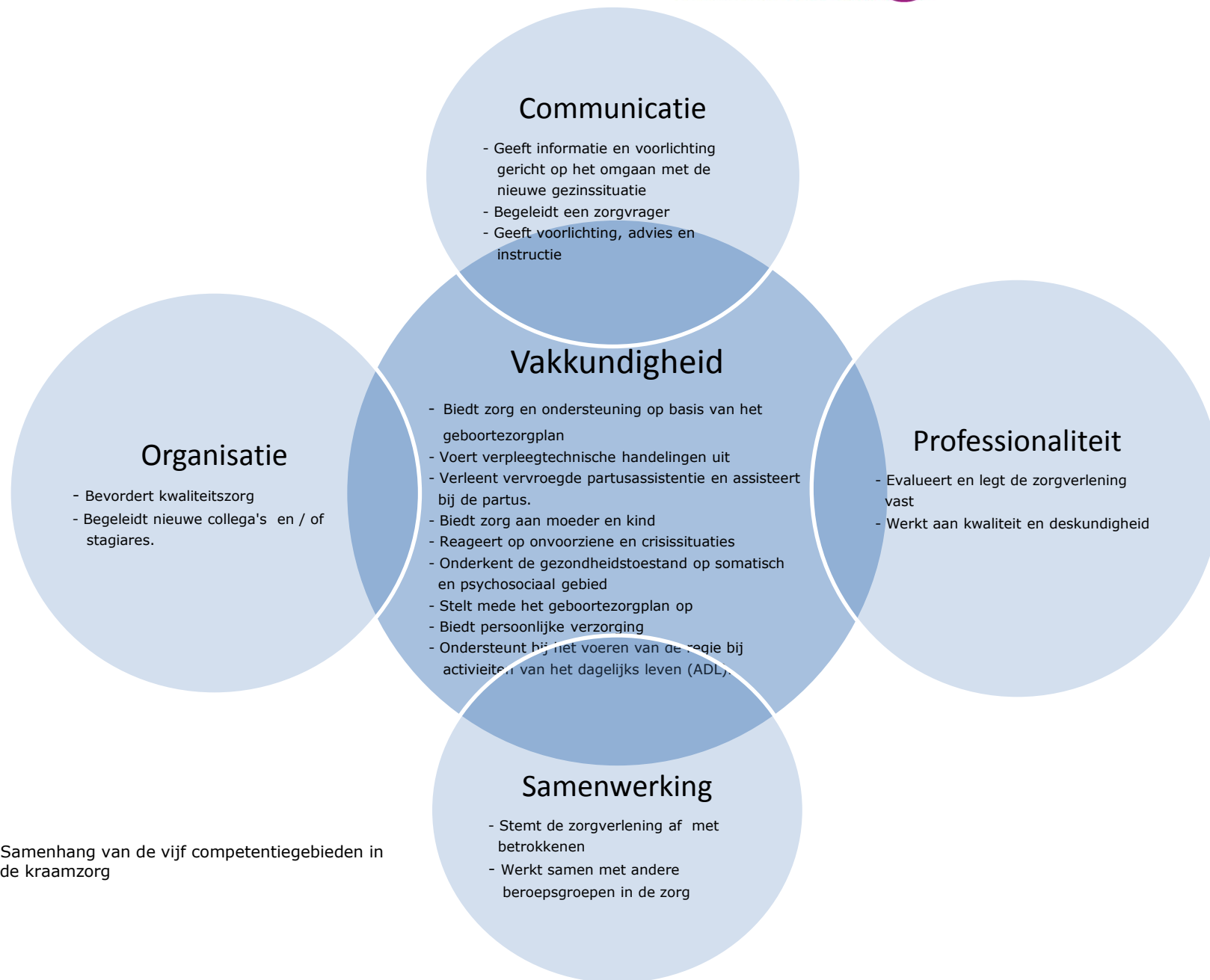
De kraamverzorgende beschikt over beroepsspecifieke kennis en vaardigheden om op basis van het geboortezorgplan passende zorg en ondersteuning te bieden aan zwangeren, barenden, kraamvrouwen en pasgeborenen in de thuissituatie, het ziekenhuis of een geboortecentrum. Zij maakt onder andere gebruik van kennis van de mogelijkheden van de cliënt en naastbetrokkenen en haar kennis van stoornissen, beperkingen, functioneringsproblemen en ziektebeelden, kennis van baringsmethoden en vaardigheden zoals het toepassen van begeleidingsmethodieken.

De kraamverzorgende werkt in laag tot gemiddeld complexe zorgsituaties, veelal voorspelbare, niet levensbedreigende situaties. De kraamverzorgende is ook in staat om in onverwachte en acute situaties zelfstandig assistentie te verlenen. Te allen tijden volgt afstemming met de verloskundig zorgverlener. De zorgrelaties zijn kortdurend en ze krijgt te maken met spanningen, tegengestelde belangen en veranderingen in de situatie van de kraamvrouw en / of pasgeborene. In het geval van veranderingen in de situatie handelt zij volgens procedures en maakt een inschatting van de mogelijke gevolgen en risico's van deze verandering en schakelt ze zo nodig een collega of leidinggevende in.

De kraamverzorgende biedt zelfstandig of in teamverband zorg en ondersteuning in de kraamzorg. Relevante informatie, die ze tijdens haar werkzaamheden verkrijgt, geeft ze door aan de eindverantwoordelijken. Ze is verantwoordelijk voor haar eigen werkzaamheden. Overstijgt een knelpunt haar deskundigheid of in het geval van een acute of meer complexe situatie dan schakelt zij verloskundig zorgverlener, arts, leidinggevende, (multidisciplinair) team en / of collega's in.

Kerntaak: Het uitvoeren van verpleegtechnische handelingen;

De kraamverzorgende voert in opdracht van een verloskundig zorgverlener of arts verpleegtechnische handelingen –waaronder voorbehouden en risicovolle handelingen-

Figuur 1: Samenhang van de vijf competentiegebieden in de kraamzorg

uit binnen haar bevoegdheden en met inachtneming van de noodzakelijke voorzorgsmaatregelen, procedures en voorschriften. Voordat ze de verpleegtechnische handelingen uitvoert, controleert zij de gezondheidssituatie en de psychische gesteldheid van de zorgvrager.

Ze creëert de voorwaarden waardoor ze de verpleegtechnische handelingen optimaal kan uitvoeren. Ze stemt af op de zorgvrager en neemt vooraf en tijdens de uitvoering van de verpleegtechnische handeling(en) angst en onzekerheid weg door uitleg over wat, waarom en hoe ze de handeling(en) uitvoert. Ze observeert en controleert, en voorziet in een controlesysteem.

Onderstaand een overzicht van de verpleegtechnische handelingen. Voor de kraamzorg zijn de meest relevante verpleegtechnische handelingen:

- partusassistentie
- subcutaan injecteren^{5*},
- eerste hulp (somatisch) verlenen bij: verwondingen, vergiftigingen, verstikking, verslikken, en bij ademstilstand en circulatiestilstand,
- blaaskatheter observeren en controleren,
- medicijnen checken, registreren, distribueren, zo nodig controle op inname,
- medicijnen toedienen: oraal, rectaal, vaginaal, via de huid, via de luchtwegen, via de slijmvliezen,
- lichaamstemperatuur regelen door middel van koude- of warmtebehandeling,

In de opleiding verzorgende IG komen daarnaast ook de volgende verpleegtechnische handelingen voor, die minder vaak voorkomen in de kraamzorg en om die reden minder relevant zijn voor de kraamverzorgende:

- verzorgen rode en gele wonden,
- zwachteltechnieken toepassen,
- verzamelen van monsters ten behoeve van diagnostiek (steriel en niet-steriel materiaal),
- intramusculair injecteren*,
- katheteriseren van de blaas bij vrouwen*,
- een suprapubische katheter verzorgen,
- maagsonde observeren en controleren,
- blaasspoeling uitvoeren,
- PEG-sondevoeding toedienen,
- verzorgen van zwarte wonden,
- zuurstof toedienen,
- toedienen van sondevoeding en voedingspomp bedienen,
- verzorgen van een stoma,
- tracheacanule en tracheastoma verzorgen,
- maag- en darmspoeling uitvoeren,
- vagina en stoma irrigeren,
- mond- en keelholte uitzuigen,
- een maagsonde inbrengen*,
- katheteriseren van de blaas bij mannen*,

⁵ Verpleegtechnische handelingen met een * zijn voorbehouden handelingen

Kerntaak: Het verlenen van vervroegde partusondersteuning en assistentie bij de partus;

De kraamverzorgende biedt continue begeleiding in de vroege fase van de bevalling en begeleiding bij de bevalling, tot minimaal twee uur na de partus, zowel in de thuissituatie als in een geboortecentrum of ziekenhuis. Zij coacht, begeleidt en observeert de zorgvrager vanaf het begin van de bevalling. Zij assisteert de verloskundig zorgverlener tijdens de bevalling, bijvoorbeeld door middel van het organiseren en aanreiken van materialen en middelen of het bellen van een ambulance. Ze onderneemt actie en anticipeert op risicovolle situaties. Zij is bekend met de geldende protocollen en weet instructies uit te voeren tijdens acute situaties. Zij begeleidt de zorgvrager en naastbetrokkenen, bijvoorbeeld door hen gerust te stellen en te begeleiden bij het opvangen van de weeën.

Kerntaak: Het bieden van zorg aan moeder en kind;

De kraamverzorgende begeleidt en stimuleert de zorgvrager en haar naasten zowel in de kraamperiode als net daarna bij het handhaven en vergroten van de zelfredzaamheid op psychosociaal en maatschappelijk gebied. Zij ondersteunt hen bij het hanteren van de nieuwe gezinsomstandigheden. Ze begeleidt de zorgvrager en haar naasten bij het overnemen van de zorg voor de pasgeborene, zoals het voeden van de baby, en let daarbij op signalen van overbelasting. Ze voert controles uit, signaleert eventuele risico's en verwijst dan naar andere disciplines. Ze ondersteunt de zorgvrager en haar naasten in situaties waarbij de pasgeborene gehandicapt is, een ziekte heeft of waarbij de pasgeborene is overleden. Zij ondersteunt de zorgvrager en haar naasten ook bij uitgestelde kraamzorg, waarbij de pasgeborene pas na een langere periode in het ziekenhuis naar huis gaat.

Kerntaak: Het reageren op onvoorziene en crisissituaties;

De kraamverzorgende signaleert en onderneemt actie bij onvoorziene- en crisissituaties die het gevolg zijn van gedragsproblemen van psychosociale of psychiatrische aard, problemen van somatische aard, grensoverschrijdend gedrag of veroorzaakt worden door calamiteiten. Zij past risicosignalering en preventie toe om zorg te dragen voor de veiligheid van de zorgvrager. Zij grijpt in en past middelen en maatregelen toe volgens afspraken in het geboortezorgplan en de richtlijnen en protocollen van de organisatie. Zij maakt gebruik van de ervaringsdeskundigheid van de zorgvrager en haar naasten. Ze roept de hulp in van collega's of verloskundig zorgverlener of arts. Tijdens een crisissituatie blijft ze in contact met de zorgvrager. Ze zorgt ervoor dat de zorgvrager weet waar zij aan toe is en wat er gaat gebeuren. Achteraf evalueert ze de onvoorziene- en / of crisissituatie met zorgvrager, verloskundig zorgverlener, arts, collega's en andere betrokkenen. Zij let op tekenen van overbelasting bij de zorgvrager en haar naasten en bespreekt deze.

Kerntaak: Het onderkennen van de gezondheidstoestand op somatisch en psychosociaal gebied;

De kraamverzorgende onderkent de eigen kracht en gezondheidstoestand van de zorgvrager en haar naasten, en sluit met haar ondersteuning aan bij de mogelijkheden en de beleving van de zorgvrager en haar naasten. Zij houdt rekening met de eigen kracht en (medische) voorgeschiedenis van de zorgvrager, haar ervaringsdeskundigheid

en met individuele verschillen die de communicatie kunnen beperken. Ze observeert en signaleert continu veranderingen in de gezondheidstoestand en het welbevinden en bespreekt deze met de zorgvrager en / of haar naasten. Ze controleert de vitale functies. Ze rapporteert de bevindingen aan betrokken verloskundig zorgverlener of arts en zet zo nodig vervolgstappen in gang.

Kerntaak: Het mede opstellen van het geboortezorgplan;

De kraamverzorgende stelt zich op de hoogte van de indicatie en / of zorgvraag van de zorgvrager en overlegt met de zorgvrager over de zorg op lichamelijk, psychisch en sociaal gebied die past binnen de indicatie aansluit bij de zorgvraag. Ze stemt de benodigde zorg af op de inzet en mogelijkheden van de zorgvrager en haar naasten. Ze gebruikt de verzamelde gegevens uit de intake om het geboortezorgplan (mede) op te stellen. Zij analyseert de verzamelde gegevens, waaronder overdrachten vanuit andere disciplines, formuleert (mede) zorg- en ondersteuningsdoelen en passende activiteiten en stelt (mede) het geboortezorgplan op. Zij bespreekt het geboortezorgplan met de zorgvrager en haar naasten en vraagt om instemming. Zij gebruikt het geboortezorgplan voor het maken van haar eigen werkplanning.

Kerntaak: Het bieden van persoonlijke verzorging

De kraamverzorgende ondersteunt de zorgvrager bij persoonlijke verzorging, opname van voeding en vocht, uitscheiding, persoonlijke verzorging, mobiliteit en waak- en slaapritme. Zij voorkomt zoveel mogelijk (bed)complicaties en ongemakken bij de zorgvrager. Ze is er alert op dat gedrag veroorzaakt kan worden door fysieke problemen of ongemakken. Zij observeert en signaleert veranderingen in gedrag en gezondheid, beredeneert vervolgens welke volgende stappen genomen moeten worden en onderneemt de benodigde stappen. Ze zorgt ervoor dat de zorgvrager en haar naasten zoveel mogelijk zelf kunnen doen en vult waar nodig aan. Ze sluit hierbij aan bij de eigen kracht, mogelijkheden en de beleving van de zorgvrager en haar naasten. Ze ondersteunt de zorgvrager en haar naasten bij het nemen van keuzes en beslissingen. Ze let op overbelasting van de zorgvrager en haar naasten en bespreekt zo nodig een andere taakverdeling.

Kerntaak: Het ondersteunen bij het voeren van de regie bij activiteiten van het dagelijks leven (ADL);

De kraamverzorgende ondersteunt de zorgvrager bij het voeren van de regie bij activiteiten van het dagelijks leven ze stimuleert of activeert waar nodig. Zij overlegt met de zorgvrager en haar naasten welke taken / werkzaamheden de zorgvrager zelf doet en welke ondersteuning door anderen wordt gedaan. Indien van toepassing signaleert de kraamverzorgende of de indicatie van de zorgvrager toereikend is en stemt dit af met haar naasten. Zij zorgt ervoor dat de zorgvrager en haar naasten zoveel mogelijk zelf doen. Zij ondersteunt de zorgvrager bij de organisatie en helpt zo nodig bij het structureren en plannen van de activiteiten van het dagelijks leven. Zij sluit hierbij zoveel mogelijk aan bij de levenssfeer en leefpatronen van de zorgvrager.

Kennis:

- Heeft basiskennis van anatomie, fysiologie, (psycho)pathologie en van de meest voorkomende medicijnen in de werksituatie, therapietrouw en medicatieveiligheid;

- Heeft kennis van de basisprincipes van ontwikkelingspsychologie en levensfasen van de mens;
- Heeft basiskennis van preventie en gezondheidsvoorlichting;
- Heeft kennis van de principes van zelfmanagement, leefstijlen en methoden voor motiverende gesprekstechnieken om de zelfredzaamheid van zorgvrager en haar naasten te bevorderen;
- Heeft kennis van culturen, cultuurgebonden opvattingen en cultuurgebonden gezondheidsproblemen;
- Heeft kennis van baringsmethoden, fasen van de bevalling, pathologie en mogelijke complicaties bij de bevalling en kraamperiode;
- Heeft kennis van algemene actuele richtlijnen, standaarden, protocollen en procedures en heeft kennis van protocollen / methoden / richtlijnen t.b.v. zorg voor moeder en kind en partusassistentie;
- Heeft kennis van relevante ziektebeelden in de kraamzorg gericht op de barende, de kraamvrouw en de pasgeborene;
- Heeft kennis van pijnbestrijding, bijwerkingen en complicaties;
- Heeft kennis van de inzet van zorgtechnologie en sociale media om het zelfmanagement te ondersteunen;
- Heeft kennis van (geïntegreerd) huisbezoek;
- Heeft kennis van het mede opstellen en hanteren van een (elektronisch) geboortezorgplan;
- Heeft kennis van methodisch handelen⁶;
- Heeft kennis van het observeren en signaleren, waaronder risico- en vroegsignalering, van veranderingen in lichaamsfuncties, gedrag en welbevinden van de barende, pasgeborene en kraamvrouw;
- Heeft kennis van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling;
- Heeft kennis van persoonlijke verzorging van de barende, pasgeborene en de kraamvrouw en preventie van complicaties en / of zorgproblemen;
- Heeft kennis van borstvoeding en kunstvoeding;
- Heeft kennis van evaluatietechnieken en –instrumenten;
- Heeft kennis van verpleegtechnische handelingen, waaronder kennis van de relevante materialen middelen en medisch technische apparatuur voor de verpleegtechnische handelingen;
- Heeft kennis van risico's, mogelijke consequenties en complicaties ten gevolge van verpleegtechnische handelingen;
- Heeft kennis van (kinder/baby) EHBO en reanimatie bij pasgeborenen;
- Heeft kennis van ketenzorg en integrale geboortezorg.

Vaardigheden

- Kan methodisch informatie verzamelen en observeren in relatie tot doelen en acties van het geboortezorgplan op het niveau van de zorgvrager en daarover rapporteren en / of passende actie ondernemen;
- Kan met een elektronisch patiëntendossier werken als basis voor haar handelen;
- Kan veranderingen in de welzijns- en gezondheidstoestand van de zorgvrager signaleren, daar adequaat op reageren en over rapporteren;
- Kan interventies uitvoeren inzake individuele preventie door middel van vroegsignalering, voorlichting, instructie, uitleg en motivering;

⁶ Methodisch handelen is het handelen volgens een vaste, weldoordachte manier om daarbij op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze het doel te bereiken dat men voor ogen heeft of dat nagestreefd moet worden. Kenmerken van methodisch handelen zijn: doelgericht, systematisch, procesmatig en bewust.

- Kan werken volgens richtlijnen en protocollen en deze toepassen op specifieke situaties;
- Kan passende mentale en lichamelijke ondersteuning geven tijdens het verloop van de bevalling en het verminderen van angst, onzekerheid en pijn (onder verantwoordelijkheid van de verloskundig zorgverlener);
- Is in staat het zelfmanagement van zorgvragers, haar naasten en haar sociale netwerk te ondersteunen en te bevorderen met als doel het behouden of verbeteren van het functioneren in relatie tot kwaliteit van leven, gezondheid en ziekte;
- Kan een zorgrelatie aangaan, gebaseerd op vertrouwen, gericht op resultaat met zorgvragers uit uiteenlopende doelgroepen;
- Kan de zorgvrager ondersteunen bij de persoonlijke verzorging, het verrichten van ADL en regie daarvan en deze zo nodig (tijdelijk en kortstondig) overnemen;
- Voert verpleegtechnische handelingen, die vallen binnen haar bevoegdheden, bekwaam uit;
- Kan een geboortezorgplan (mee) opstellen, evalueren en bijstellen;
- Kan zorgvragers psychosociaal begeleiden in laag complexe zorgsituaties;
- Kan observatie-, begeleidings-, gespreks- en motivatietechnieken toepassen.

Attitude

- Heeft een open, aandachtige en respectvolle houding ongeacht de sociale of economische status, levensbeschouwing, politieke overtuiging, opleiding, ras, gaardheid sekse of leeftijd van de zorgvrager en haar naasten;
- Houdt in haar handelen rekening met de wensen, behoeften, normen, waarden, gewoonten, gevoelens en privacy van de zorgvrager en haar naasten;
- Houdt zich zorgvuldig aan de voorgeschreven werkprocedures (o.a. belinstructie) en voert instructies en aanwijzingen van de verloskundig zorgverlener zorgvuldig uit;
- Gaat correct om met privacy en privacygevoelige informatie;
- Heeft inzicht in de eigen normen en waarden in relatie tot die van anderen;
- Bewaakt haar eigen deskundigheid en gaat zorgvuldig om met de grenzen hiervan;
- Handelt volgens de regels van de organisatie en relevante wetgeving;

3.2 Competentie communicatie:

Kerntaak: Het geven van informatie en voorlichting gericht op het omgaan met de nieuwe gezinssituatie;

De kraamverzorgende observeert hoe de aanpassing aan de nieuwe gezinssituatie verloopt en signaleert mogelijke knelpunten. Zij instrueert de zorgvrager en haar naasten ten behoeve van het behouden of vergroten van de zelfredzaamheid in de nieuwe gezinssituatie. Zij geeft in voorkomende gevallen informatie over hoe ze de pasgeborene kunnen verzorgen, over voeding, ziekten, complicaties en beperkingen en de gevolgen hiervan voor o.a. de persoonlijke verzorging en de verzorging van de pasgeborene. Zij geeft o.a. voorlichting en advies over een gezonde leefstijl, veiligheid in huis en hulpmiddelen. In voorkomende gevallen geeft ze advies over het omgaan met huilgedrag. De kraamverzorgende instrueert in voorkomende gevallen de zorgvrager en eventueel haar naasten een handeling uit te voeren of een hulpmiddel te gebruiken.

Kerntaak: Het begeleiden van een zorgvrager;

De kraamverzorgende begeleidt en stimuleert de zorgvrager bij het handhaven en vergroten van de zelfredzaamheid. Zij motiveert de zorgvrager om zoveel mogelijk de regie over zijn eigen leven te voeren en de eigen identiteit en levensinvulling te behouden. Zij vormt zich een beeld van wat er nodig is om het voeren van de eigen regie te faciliteren. Zij biedt ondersteuning waarbij de zorgvrager zichzelf kan zijn door bevestiging van diens eigen identiteit en door het respecteren van diens levensinvulling. Ook begeleidt en stimuleert zij op maatschappelijk gebied. Zij ondersteunt bij praktische zaken, het realiseren van een passende daginvulling in de nieuwe gezinssituatie en het opbouwen onderhouden van een sociaal netwerk. Zij betreft en ondersteunt de naasten bij de begeleiding van de zorgvrager. Ook begeleidt ze de zorgvrager bij de verwerking en hantering van de gevolgen van de partus en de nieuwe gezinssituatie. Zij herkent emotionele problemen en ondersteunt bij praktische zaken.

Kerntaak: Het geven van voorlichting, advies en instructie;

De kraamverzorgende geeft vraaggericht voorlichting, advies en instructie ten behoeve van het versterken van de eigen kracht en het behouden of vergroten van de zelfredzaamheid van de zorgvrager, gericht op de mogelijkheden of veranderde (gezins)situatie van de zorgvrager. Indien van toepassing geeft de kraamverzorgende voorlichting en advies over de indicatie. Zij geeft in voorkomende gevallen informatie over ziekten en beperkingen en de gevolgen hiervan voor onder andere de persoonlijke verzorging en de huishoudelijke zorg. Zij geeft onder andere voorlichting en advies over een gezonde leefstijl, veiligheid en hygiëne in huis en het gebruik en de financiering van hulpmiddelen. De kraamverzorgende geeft zo nodig instructies aan de zorgvrager(s) en eventueel de naastbetrokkenen voor het uitvoeren van een handeling of het gebruik van een hulpmiddel. Zij checkt of de informatie en/of instructie begrepen is.

Kennis

- Heeft kennis van het belang van communicatie;
- Heeft kennis van de belangrijkste gesprekstechnieken;
- Heeft kennis van persoonsgerichte communicatietechnieken, -mogelijkheden en -methoden (verbaal, non-verbaal en schriftelijk);
- Heeft kennis van ICT toepassingen die gebruikt worden in de eigen werksituatie.

Vaardigheden

- Kan gespreks- en communicatietechnieken toepassen, passend bij de zorgvrager en het niveau van communicatie; luisteren, vragen stellen en samenvatten;
- Kan adequaat reageren op verbale en non-verbale signalen en uitingen van de zorgvrager;
- Kan communiceren met een grote diversiteit aan zorgvragers, o.a. rekening houdend met de gezondheidsvaardigheden en kan omgaan met culturele en religieuze verschillen en daarmee gepaard gaande andere opvattingen over leven, ziekte en dood;
- Kan vaktaal in voor de zorgvrager begrijpelijke taal omzetten;
- Kan zich voldoende uitdrukken, zowel schriftelijk als mondeling;
- Kan adequaat omgaan met agressie en grensoverschrijdend gedrag bij zorgvragers, hun naasten en sociale netwerk;

- Kan duidelijke en correcte informatie geven over onder bijvoorbeeld de navelstreng, voeding en huilgedrag;
- Kan duidelijke voorlichting geven over borst- en kunstvoeding, zodat de zorgvrager een weloverwogen keuze kan maken en kiest daar voor adequate voorlichtingsmaterialen, hulpmiddelen en / of instructiematerialen die passen bij het onderwerp en de doelgroep;
- Kan communiceren via de elektronische weg (E-health en sociale media).
- Controleert regelmatig of informatie goed is overgekomen en of voorlichting, advies en instructie aansluiten bij de beleving, behoefte en mogelijkheden van de zorgvrager.
- Stimuleert de zorgvrager om handelingen en activiteiten zoveel mogelijk zelf uit te voeren en stimuleert in samenspraak met zorgvrager en haar naasten manieren om de eigen regie van de zorgvrager te optimaliseren.

Attitude

- Is in staat zich in te leven in zorgvragers, haar naasten en haar sociale netwerk;
- Houdt rekening met het referentiekader van de zorgvrager alsmede haar eigen referentiekader;
- Is zich bewust van de effecten van eigen verbale, non-verbale en digitale uitingen;
- Communiqueert gelijkwaardig en respectvol met zorgvragers, haar naasten en haar sociale netwerk;
- Communiqueert op een persoonsgerichte en professionele manier;
- Kiest doelbewust voor een sturende, motiverende of activerende begeleiding gericht op het handhaven of vergroten van de zelfredzaamheid van de zorgvrager.

3.3 Competentie samenwerking:

Kerntaak: Het afstemmen van de zorgverlening met alle betrokkenen;

De kraamverzorgende stemt af en neemt deel aan voor de afstemming relevante overlegvormen binnen de keten. Zij stemt de werkzaamheden af met collega's onderling en met collega's van andere disciplines binnen de keten. Daarbij bespreekt zij de verdeling van de taken. Zij houdt rekening met mogelijkheden, eisen, prioriteiten, wensen, behoeftes en verwachtingen van betrokkenen en de daaruit voortkomende consequenties. Met behulp van de uitgewisselde informatie vormt zij een compleet beeld van de zorgverlening. Zij past haar aanpak aan als blijkt dat dit nodig is. Daarnaast bespreekt zij eventuele knelpunten in de werkzaamheden en zoekt naar mogelijkheden deze op te lossen.

Kerntaak: Het samenwerken met andere beroepsgroepen in de zorg;

De kraamverzorgende werkt samen met andere disciplines, zowel binnen als buiten de organisatie. Zij werkt interdisciplinair binnen de keten en verbindend samen met formeel en informeel betrokkenen. Zij schakelt indien noodzakelijk zorgverleners van andere disciplines in volgens afspraken in het geboortezorgplan. Zij stemt de werkzaamheden met hen af en geeft hen de benodigde informatie voor de afstemming en overdracht van de zorgverlening.

Kennis

- Heeft kennis van ketenzorg en relevante zorgstandaarden;
- Heeft kennis van de taken en rollen van andere disciplines in de zorgsector en weet wanneer op wie een beroep gedaan kan worden;
- Heeft kennis over doeltreffende en doelmatige verslaglegging en overdracht, inclusief het gebruik van ICT (elektronisch zorgdossier), zoals die in de eigen werksituatie wordt toegepast;
- Heeft kennis van gestructureerde communicatiemethoden bijvoorbeeld de SBAR;
- Heeft kennis van medische begrippen die gehanteerd worden in multidisciplinair overleg;
- Heeft kennis van samenwerkingsprocessen;
- Heeft kennis van de sociale kaart van de wijk.

Vaardigheden

- Kan samenwerken met zorgvragers, hun naasten en sociale netwerk;
- Kan zorgvragers, hun naasten en sociale netwerk ondersteunen en optreden als belangenbehartiger van de zorgvrager;
- Kan met kennis van het primaire proces de verzorging rondom zorgvragers coördineren en de continuïteit van zorg waarborgen, in samenspraak met de zorgvrager;
- Voert tijdig en regelmatig overleg met alle betrokkenen en neemt deel aan multidisciplinair overleg;
- Zorgt voor een tijdige, duidelijke en volledige overdracht van informatie en het maken van concrete afspraken;
- Is in staat tot intercollegiale samenwerking in (multidisciplinaire) teams;
- Kan in de samenwerking met professionals, zorgvragers en haar naasten elkaars kwaliteiten benutten en verdeelt onderling de taken;
- Kan efficiënt en effectief (digitaal) verslagleggen, overleggen en overdragen (ook over eigen organisatiegrenzen heen);
- Is in staat signalen af te geven ten aanzien van het inschakelen van informele versus professionele zorg;
- Kan haar kennis van de sociale kaart en maatschappelijke steunsystemen benutten in de interactie met de zorgvrager;
- Past gespreks- en vergadervaardigheden toe tijdens overleg.

Houding

- Staat open voor meningen, ideeën en feedback van anderen en benut hun deskundigheid;
- Durft haar grenzen aan te geven en om hulp te vragen als dit nodig is;
- Heeft een proactieve houding om de kwaliteit en continuïteit van de zorg te waarborgen;
- Is in staat te handelen vanuit een gelijkwaardige, collegiale en open houding met zorgvragers, haar naasten, collega's en andere samenwerkingspartners;
- Houdt zich aan afspraken.

3.4 Competentie professionaliteit:

Kerntaak: Het evalueren vastleggen van de zorgverlening;

De kraamverzorgende evalueert met alle betrokkenen de effecten van de zorgverlening op de gezondheidstoestand, het welbevinden en de veiligheid in relatie tot de door de zorgvrager ervaren kwaliteit van leven en gaat na of de geboden zorg nog aansluit bij datgene wat nodig is. Zij rapporteert bevindingen, bijzonderheden en vervolgspraken in het geboortezorgplan. Zij evalueert periodiek en aan het einde van het uitvoeringstraject de zorgverlening met alle betrokkenen. Ze verzamelt steeds relevante gegevens voor de evaluatie en analyseert deze. Zij bespreekt de gegevens uit de evaluatie met betrokkenen en vraagt zo nodig door. Zij voert, indien daartoe aanleiding is, in overleg veranderingen door in het geboortezorgplan. Ze schrijft eventueel ook een (eind)evaluatie ten behoeve van ontslag of overdracht naar een andere zorgsetting dan wel voor beëindiging van haar eigen werkzaamheden.

Kerntaak: Het werken aan kwaliteit en deskundigheid;

De kraamverzorgende werkt aan haar eigen deskundigheid. Zij zorgt ervoor dat zij op de hoogte blijft van maatschappelijke, technologische en vakinhoudelijke ontwikkelingen. Zij leest daarvoor vakliteratuur en volgt bijscholingen. Zij gebruikt informatie van de zorgvrager en haar naasten om haar deskundigheid te vergroten. Ze reflecteert op haar eigen functioneren, vraagt om feedback over haar eigen functioneren en geeft feedback aan anderen. Ze stelt samen met haar leidinggevende een persoonlijk ontwikkelplan op en onderneemt stappen om vakkennis, vaardigheden en beroepshouding te verbeteren. Zij zorgt ervoor dat ze op de hoogte is van actuele wet- en regelgeving m.b.t. de beroepsuitoefening en van de actuele visie op zorg en welzijn. Ze neemt deel aan inhoudelijke discussies met collega's en anderen over beroepstaken en werkzaamheden. Zo ontwikkelt zij zichzelf en levert zij een bijdrage aan de ontwikkeling van de beroepsuitoefening. Tevens draagt ze de beroeps- en organisatievisie uit naar anderen.

Kennis:

- Heeft kennis van relevante wetgeving, actuele zorgstandaarden, richtlijnen, protocollen en procedures;
- Kent de eigen waarden en normen en die van de beroepsgroep (zoals verwoord in beroepscode);
- Heeft inzicht in eigen (on)mogelijkheden;
- Kent de grenzen van het persoonlijke en professionele handelen (persoonlijke en beroepsmatige verantwoordelijkheid).

Vaardigheden

- Kan planmatig werken, prioriteiten stellen en keuzes maken;
- Werkt vanuit de visie op 'goede zorg' van de eigen organisatie;
- In staat verantwoordelijkheid te nemen, te dragen en af te leggen over het eigen handelen;
- Kan omgaan met spanningsvelden, zoals zakelijkheid – betrokkenheid en afstand – nabijheid;
- Kan de eigen grenzen van haar bevoegdheid en bekwaamheid aangeven bij collega's en zorgvragers;
- Kan het eigen handelen en dat van anderen ter discussie stellen;

- Kan de eigen deskundigheid (en bekwaamheid) op peil houden door het volgen van bijscholing, leren op de werkplek etc.;
- Kan feedback van collega's, leidinggevend en andere zorgprofessionals ontvangen en integreren in haar handelen;
- Kan een signaal geven als protocollen in de praktijk niet goed toepasbaar blijken te zijn.

Attitude:

- Is nauwkeurig in het volgen van zorgstandaarden, (wettelijke) richtlijnen, protocollen en procedures;
- Is een assertieve en zelfbewuste beroepsbeoefenaar en ambassadeur van het beroep.

3.5 Competentie organisatie

Kerntaak: Het bevorderen van kwaliteitszorg;

De kraamverzorgende werkt mee aan het verbeteren van de kwaliteit van de beroepstaken en werkzaamheden. Dat doet zij o.a. door te participeren in ontwikkel- of intervisiegroepen en door haar kennis van het vakgebied in te zetten bij verbetertrajecten. Zij let op de kwaliteit van haar werkzaamheden. Zij signaleert en meldt knelpunten.

Kerntaak: Het begeleiden van nieuwe collega's, studenten en / of stagiaires;

De kraamverzorgende werkt nieuwe collega's in en begeleidt studenten en / of stagiaires. Ze kiest in overleg een passende wijze van begeleiden. Zij instrueert hen en geeft aanwijzingen, adviezen en coaching. Ze toont voorbeeldgedrag in zorgrelaties, collegiale relaties en de uitvoering van werkzaamheden. Ze geeft feedback op hun leeractiviteiten, beroepsmatig handelen en voortgang.

Kennis:

- Heeft kennis van relevante wetgeving, actuele zorgstandaarden, (landelijke) richtlijnen, protocollen en procedures o.a. op het gebied van gezondheid, hygiëne, veiligheid, incidentenmeldingen, ARBO en milieu;
- Heeft basiskennis van de bekostiging van de zorg;
- Heeft kennis van actuele thema's en ontwikkelingen in het eigen vakgebied;
- Heeft kennis van kwaliteitskaders binnen de eigen sector en / of branche;
- Heeft kennis van het (kwaliteits)beleid van de eigen organisatie;
- Heeft kennis van kwaliteitsontwikkeling en het kwaliteitsregister;
- Heeft kennis van de rechten en plichten van cliënten;
- Heeft kennis van klachtenbehandeling;
- Heeft kennis van werkbegeleidingsmethodieken en coachen;
- Heeft kennis van ergonomie.

Vaardigheden

- Past wet- en regelgeving, (zorg)standaarden, richtlijnen, protocollen en procedures zorgvuldig toe;
- Kan op een verantwoorde wijze met materialen en middelen omgaan;
- Waakt voor haar arbeidsomstandigheden en haar eigen positie;

- Zet de eigen expertise in voor het verbeteren van de kwaliteit van de werkzaamheden;
- Meldt knelpunten, verbeterpunten en / of gesignaleerde tekortkomingen in werkwijze in de organisatie bij de juiste persoon;
- Werkt mee aan evaluaties en klanttevredenheidsonderzoeken.
- Kan nieuwe collega's, studenten en / of stagiaires begeleiden;
- Schat de mogelijkheden van de stagiaire of nieuwe collega in en sluit hierop aan.
- Maakt concrete afspraken over te behalen leerdoelen en resultaten;
- Motiveert en stimuleert stagiaires en nieuwe collega's om kwaliteit te leveren en geeft hen bevestiging en waardering.
- Nodigt collega's, studenten en / of stagiaires actief uit tot het inbrengen van eigen opvattingen, ideeën en tot het stellen van vragen en stimuleert actief nieuwe collega's, studenten en / of stagiaires om zich te ontwikkelen;
- Beoordeelt zo objectief mogelijk het beroepsmatig handelen en de voortgang van stagiaires.
- Maakt gebruik van de ervaringsdeskundigheid van anderen.

Attitude:

- Is nauwkeurig in het volgen van zorgstandaarden, (wettelijke) richtlijnen, protocollen en procedures;
- Heeft een innovatieve en ondernemende houding om een bijdrage te kunnen leveren aan de ontwikkeling van het beroep.

Bijlage 1. Geraadpleegde veldpartijen

Leden van de Denktank:

1. Lindy van Breda Vriesman	Bestuurder Kraamzorg Het Groene Kruis
2. Hendrie Brunink	Directeur BTK Zorg
3. Hans van de Berg	Manager Kraamzorg BTK Zorg
4. Marianne Gorselink	Manager Lancelot Kraamzorg
5. Ria de Groot	Kraamverzorgende / NBvK
6. Nelly de Jong	Kraamverzorgende / NBvK
7. Sjan van Oene	Kraamverzorgende / NBvK
8. Wim Peters	Directeur Liemerscare
9. Janny Stolk Meijndert	Kraamverzorgende / NBvK
10. Simone van der Veen	Directeur Kraamzorg Eigenwijs

Deelnemers telefonische raadpleging veldpartijen visiedocument, juni 2015

1. Petra Boogaard	BTN
2. Siska de Rijke	NBvK
3. Odile von Heijden	Kraamzorg opleiding Brabant (ROC Tilburg)
4. Jolanda Vermolen	Beleidsadviseur ActiZ geboortezorg
5. Liesbeh Draaisma	Opleidingscoördinator Kraamzus
6. Annette van Krimpen	Hoofd zorgopleidingen Kraamzorg de Waarden

Deelnemers raadpleging veldpartijen concept BCP, september 2015

1. Petra Boogaard	BTN
2. Siska de Rijke	NBvK
3. Odile von Heijden	Kraamzorg opleiding Brabant (ROC Tilburg)
4. Jolanda Vermolen	Beleidsadviseur ActiZ geboortezorg
5. Liesbeh Draaisma	Opleidingscoördinator Kraamzus
6. Annette van Krimpen	Hoofd zorgopleidingen Kraamzorg de Waarden
7. Marga Meere	Namens kaderleden CNV Zorg & Welzijn

Deelnemers raadpleging veldpartijen concept BCP, mei 2016

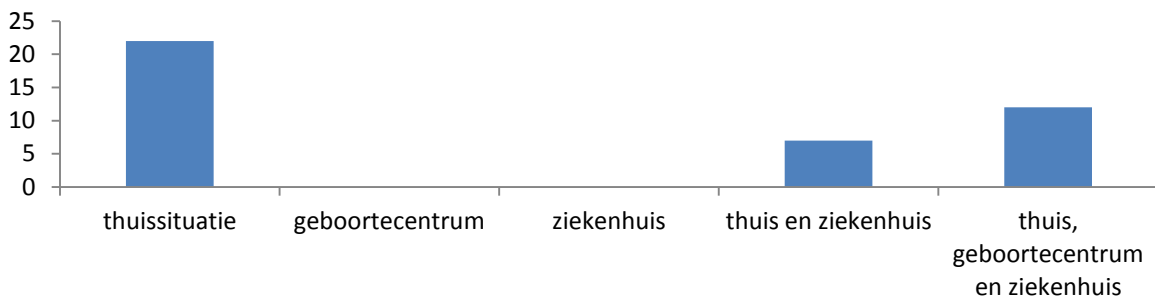
1. Petra Boogaard	Bo Geboortezorg
2. Jolanda Vermolen	Bo Geboortezorg
3. Siska de Rijke	NBvK
4. Odile von Heijden	Kraamzorg opleiding Brabant (ROC Tilburg)
5. Liesbeh Draaisma	Opleidingscoördinator Kraamzus

Bijlage 2 Resultaten enquête beroepscompetentieprofiel april 2016 – mei 2016

De enquête is gehouden onder zowel werkgevers als werknemers. De respons is verwerkt tot en met 17 mei 2016. Enquêtes die na deze datum zijn ontvangen vormen geen onderdeel van de hieronder gepresenteerde resultaten.

De enquête voor werknemers is door 41 kraamverzorgenden ingevuld met een gemiddelde leeftijd van 51 jaar (range 29 – 64). De respondenten hebben gemiddeld 19 jaar ervaring (range 2 maanden – 44 jaar) en heeft het diploma kraamverzorgende behaald in de periode 1971 en het meest recent in 2015. Van de respondenten is 83% (38) in loondienst en werken drie respondenten als ZZP'er. De gemiddelde arbeidsduur bedraagt 21 uur per week (range 10 uur – 40 uur). De respondenten werken meestal alleen in de thuissituatie (54%) of een combinatie van thuis en ziekenhuis (17%) of een combinatie van alle drie de setting (29%).

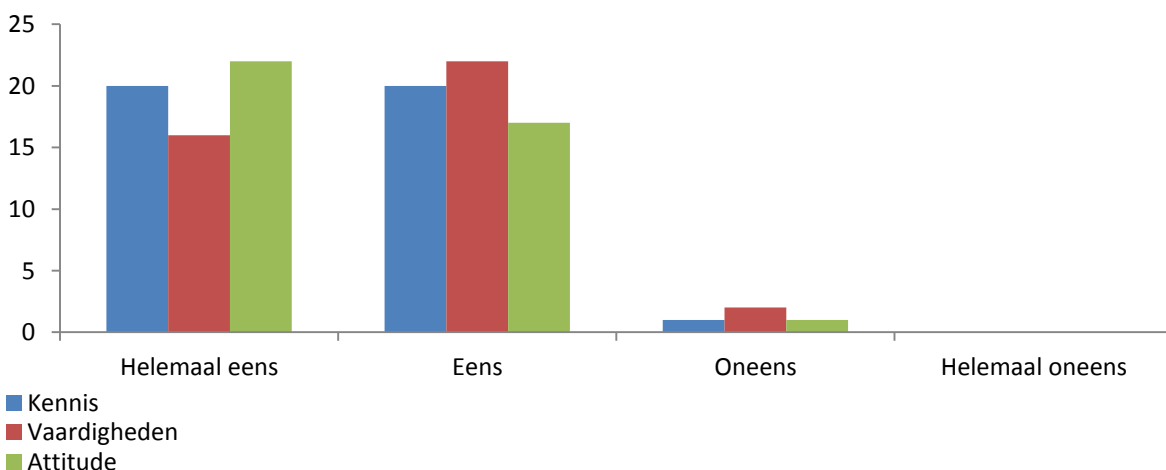
Werksetting

De respondenten in loondienst werken in grote meerderheid bij organisaties van een grote omvang (52% > 200 medewerkers en 31% tussen de 51 en de 200 medewerkers).

Kennis, vaardigheden en attitude:

Vrijwel alle respondenten is het helemaal eens of eens met de beschrijving van kennis (97,5%), vaardigheden (95%) en attitude (97,5%) die van een vakvolwassen kraamverzorgende mag worden verwacht. Evenals bij de werkgevers wordt wel de opgemerkt dat het niveau van beschreven kennis en vaardigheden bij verpleegtechnische handelingen hoog is.

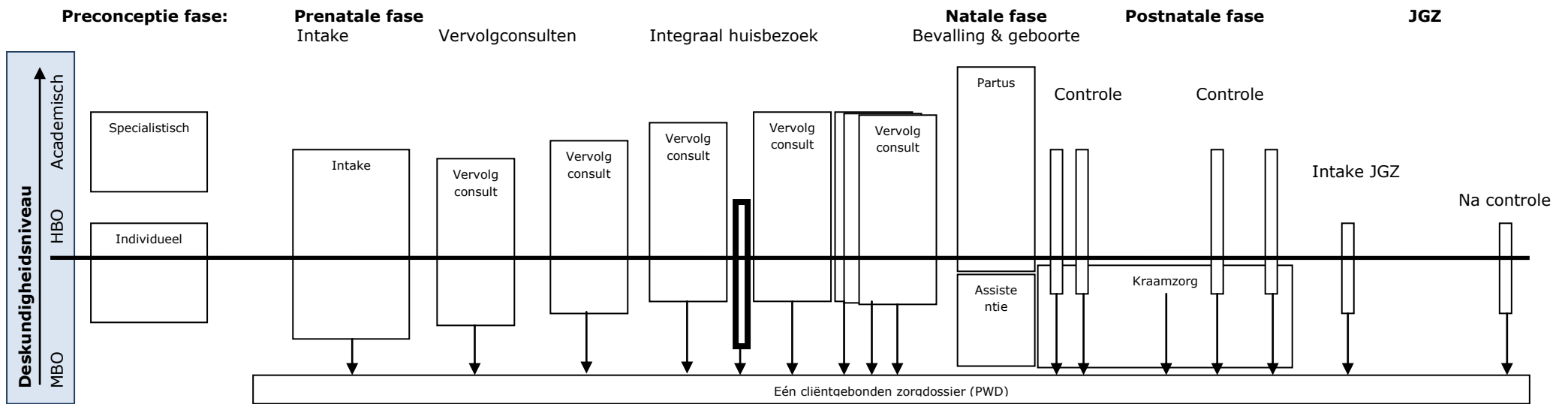
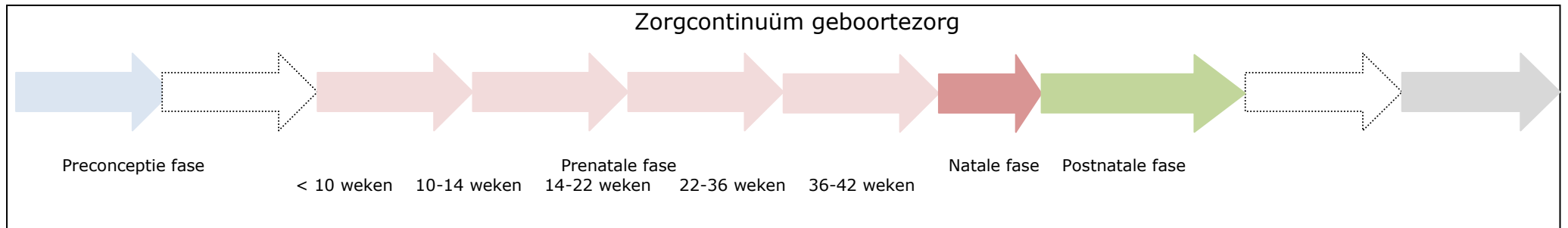

Er wordt ook op gewezen dat het afhankelijk is van de werksetting of en zo ja, hoe vaak de kraamverzorgende een verpleegtechnische handeling uitvoert. Dat heeft uiteraard consequenties voor de mogelijkheden om de bekwaamheid op peil te houden en daarmee de bevoegdheid.

De enquête voor werkgevers is door een beperkt aantal organisaties ingevuld. Daarnaast hebben een aantal organisaties een gezamenlijke reactie geformuleerd. Daardoor is het aantal respondenten relatief klein om percentages te rapporteren en is er gekozen voor een weergave van de tekstuele opmerkingen. De functie van de respondenten varieert van directeur / bestuurder, (regio)manager, praktijkopleider, teamleider en medewerker planning. De organisaties verlenen kraamzorg in vrijwel alle provincies. Vergelijkbaar met de werknemers worden de meeste zorg thuis geleverd of de combinatie van thuis en ziekenhuis / geboortecentrum.

De belangrijkste opmerking heeft betrekking op de beschreven kennis en vaardigheden bij de verpleegtechnische handelingen. De opsomming van alle verpleegtechnische handelingen wil niet zeggen dat alle verpleegtechnische handelingen even relevant zijn voor de kraamverzorgende. Een aantal van de verpleegtechnische handelingen zal praktisch niet voorkomen in de kraamzorg en hoeven dan ook niet te worden aangeleerd. Andere verpleegtechnische handelingen zullen sterk afhankelijk zijn van de werksetting. De lage incidentie heeft consequenties voor het op peil houden van de bekwaamheid en daarmee de bevoegdheid om een select aantal verpleegtechnische handelingen te mogen en kunnen uitvoeren.

Bijlage 3 Schematische weergave geboortezorgketen

Anamnese
Gezondheidsvoorlichting
Voorlichting

Anamnese
Lichamelijk onderzoek (LO)
Risicoselectie (VIL)
Voorlichting
Advies
1^e trimester echo
Vaststellen termijn
Lab. onderzoek

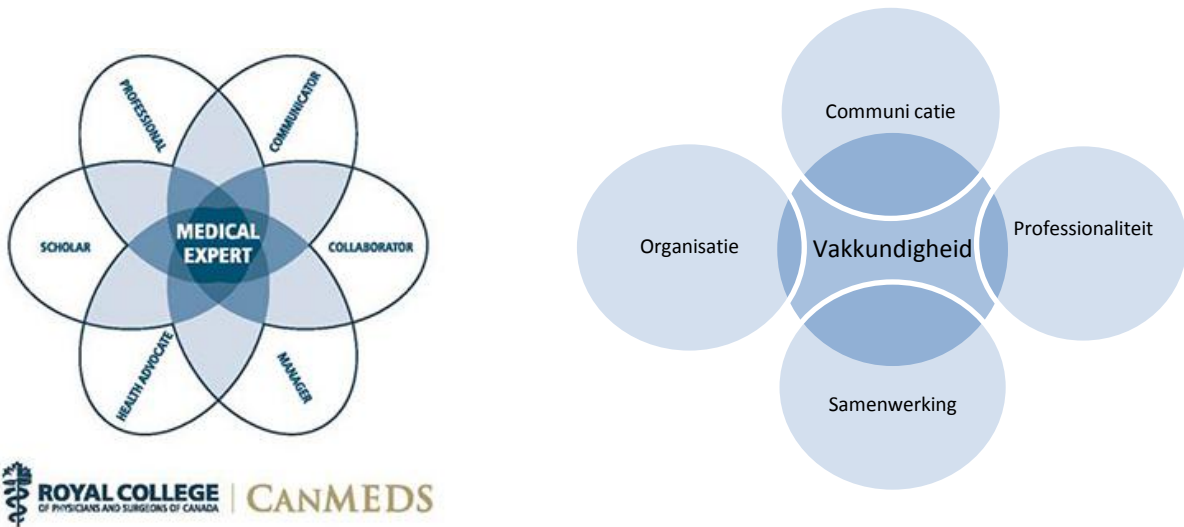
Anamnese
LO zwangere
LO foetus
Voorlichting
Educatie
Prenatale screening
* Combinatie test

Huisbezoek
LIP

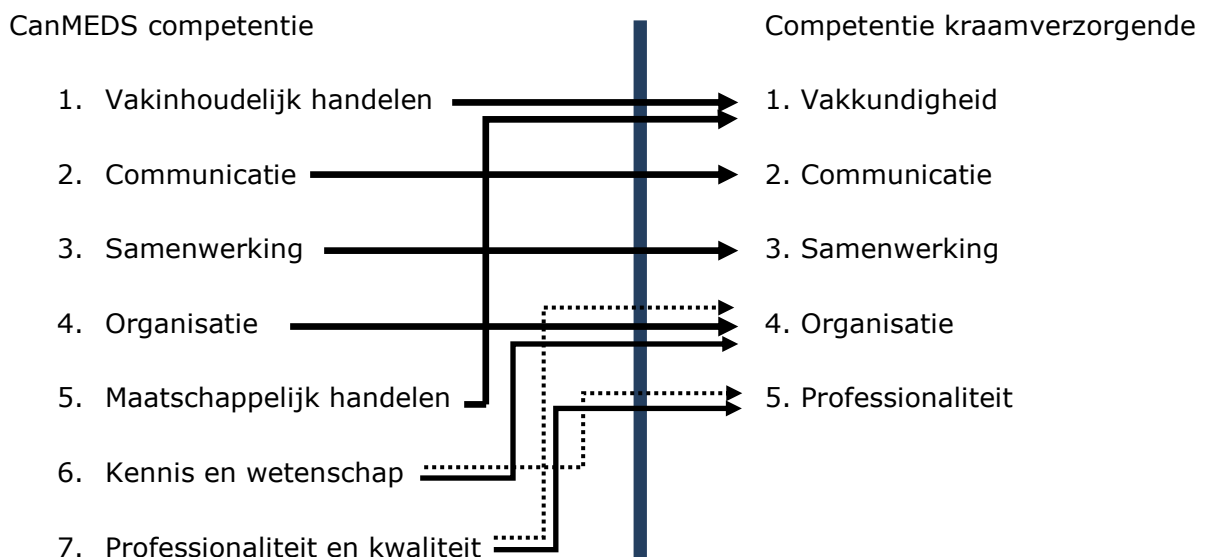
LO zwangere
Monitoring
Partusassistentie
LO pasgeborene

Observeren
Informereren
Neonatale screening
* Hielprik
* Gehoor screening
Overdracht ketenpartners

Bijlage 4 Overeenkomsten CanMEDS - competentiegebieden BCP kraamverzorgende

Een aantal van de CanMEDS competenties “steken recht over”. Dat geldt m.n. voor het vakinhoudelijk handelen (vakkundigheid), communicatie (communicatie), samenwerking (samenwerking) en organisatie (organisatie). De competentie maatschappelijk handelen, die vooral insteekt op preventie en gezondheidsvoorlichting, is integraal onderdeel van de competentie vakkundigheid. Kennis en wetenschap en professionaliteit en kwaliteit is onderdeel van organisatie en professionaliteit.

Bijlage 5: Deskundigheidsgebied verpleegkundige en verzorgende Wet BIG.

Deskundigheidsgebied verpleegkundige:

Artikel 33 van de Wet op de Beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) omschrijft het deskundigheidsgebied van de verpleegkundige als volgt.

Tot het gebied van deskundigheid van de verpleegkundige wordt gerekend:

- a) het verrichten van handelingen op het gebied van observatie, begeleiding, verpleging en verzorging;
- b) het ingevolge opdracht van beroepsbeoefenaar op het gebied van de individuele gezondheidszorg verrichten van handelingen in aansluiting op diens diagnostische en therapeutische werkzaamheden.

In de huidige situatie wordt dus geen wettelijk onderscheid gemaakt tussen het deskundigheidsgebied van de hbo- en mbo-verpleegkundigen.

Deskundigheidsgebied verzorgende:

Het Besluit verzorgende in de individuele gezondheidszorg omschrijft het deskundigheidsgebied van de verzorgende als volgt.

Tot het gebied van de deskundigheid van de verzorgende individuele gezondheidszorg wordt gerekend:

- a) het verrichten van handelingen op het gebied van verzorging, verpleging, observatie en begeleiding in verzorgings- en niet complexe behandelings- en verpleegsituaties;
- b) het ingevolge opdracht van beroepsbeoefenaar op het gebied van de individuele gezondheidszorg verrichten van handelingen in aansluiting op diens diagnostische en therapeutische werkzaamheden.

Het besluit betreft het beroepsprofiel voor de verzorgende individuele gezondheidszorg (verzorgende IG). Voor andere als 'verzorgende' werkzame beroepsbeoefenaren bestaat op dit moment geen verankering in de wet BIG en is derhalve onder de huidige wet geen deskundigheidsgebied beschreven.

	Opdracht geven	Zelfstandig uitvoeren	Wie
Zelfstandige bevoegdheid (artikel 36)	Ja	Ja	Artsen en voor een beperkt aantal handelingen ook tandartsen en verloskundigen, verpleegkundig specialisten, physician assistants, klinisch technologen en (onder voorwaarden) bepaalde categorieën gespecialiseerde verpleegkundigen; allen voor zover bekwaam
Functionele zelfstandigheid (Artikel 39)	Nee	Ja, in opdracht van een zelfstandig bevoegde	Verpleegkundigen, ambulanceverpleegkundige en mondhygiënisten; allen voor zover bekwaam.
"in opdracht" (Artikel 38)	Nee	Nee, er moet toezicht en tussenkomst zijn	Iedereen die bekwaam is

Tabel 1: Overzicht regeling voorbehouden handelingen (Terpstra, 2015)

Bijlage 6: Beschrijving deskundigheidsgebied in het domein verpleging en verzorging

Beschrijving deskundigheidsgebied hbo-verpleegkundige

- a) Ondersteunen van het zelfmanagement van zorgvragers, hun naasten en hun sociale netwerk, met als doel het behouden of verbeteren van het functioneren in relatie tot kwaliteit van leven, gezondheid en ziekte. Gericht op de zes dimensies van gezondheid: lichamelijke functies, mentale functies en beleving, de spirituele / existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren;
- b) Stellen van een verpleegkundige diagnose en het indiceren, organiseren en verlenen van verpleegkundige zorg en psychosociale begeleiding op basis van klinisch redeneren, vooral in complexe zorgsituaties die vragen om integratie van kennis en combineren van richtlijnen en protocollen. Hierbij wordt daar waar mogelijk gewerkt op basis van *evidence based practice*;
- c) Regisseren van het aan de zorgvrager gebonden en/of zorgvrager overstijgende zorgproces door het organiseren en coördineren van een geïntegreerd, inter- en multidisciplinair, samenhangend zorgaanbod. Dit wordt gedaan in samenspraak met de zorgvrager (*shared decision making*), waarbij ook de naasten en het sociale netwerk van de zorgvrager en collega-zorgverleners in de (zorg)keten c.q. het -netwerk betrokken worden;
- d) Indiceren, ontwikkelen, organiseren en uitvoeren van preventie gericht op het bevorderen van gezondheid, vitaliteit, zelfmanagement en participatie van mensen, op het anticiperen op gezondheidsrisico en het ondernemen van actie wanneer sprake is van verhoogd gezondheidsrisico;
- e) Initiëren en ontwikkelen van kwaliteitszorg, innovatie, analyse en praktijkonderzoek en (*evidence based*) professionalisering binnen een werkeenheid of expertisegebied, rekening houdend met kosteneffectiviteit; begeleiden en coachen van collega-zorgverleners;
- f) Verrichten van voorbehouden handelingen; deels op basis van zelfstandige bevoegdheid, deels op basis van functionele zelfstandigheid.

Beschrijving deskundigheidsgebied mbo-verpleegkundige

- a) Ondersteunen van het zelfmanagement van zorgvragers, hun naasten en hun sociale netwerk, met als doel het behouden of verbeteren van het functioneren in relatie tot kwaliteit van leven, gezondheid en ziekte. Gericht op de zes dimensies van gezondheid: lichamelijke functies, mentale functies en beleving, de spirituele / existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren;
- b) Stellen van een verpleegkundige diagnose en het verlenen van verpleegkundige zorg, verzorging en psychosociale begeleiding, vooral in zorgsituaties met beperkte complexiteit, volgens protocollen en richtlijnen;

- c) Het opstellen, uitvoeren en evalueren van een zorg(leef-)plan en het verrichten van aan de zorgvrager gebonden regietaken, in samenwerking met zorgvragers, hun naasten en hun sociale netwerk en met collega-zorgverleners;
- d) Observeren van de zorgvrager gericht op tijdig signaleren van veranderingen in diens gezondheidstoestand en daarop passende actie ondernemen, teneinde het herstel te bespoedigen c.q. het risico op verergering van ziekte te verminderen;
- e) Uitvoeren van met name zorggerelateerde preventie gericht op individuen met een ziekte, beperking of meerdere gezondheidsproblemen, met als doel het ondersteunen bij zelfredzaamheid, reductie van de ziektelast en het voorkomen van verergering van ziekte;
- f) Uitvoeren van taken op het gebied van kwaliteitszorg en innovatie; begeleiden van collega-zorgverleners;
- g) Verrichten van voorbehouden handelingen op basis van functionele zelfstandigheid.

Beschrijving deskundigheidsgebied verzorgende

- a. Ondersteunen van het zelfmanagement van zorgvragers, hun naasten en hun sociale netwerk, met als doel het behouden of verbeteren van het functioneren in relatie tot kwaliteit van leven, gezondheid en ziekte. Gericht op de zes dimensies van gezondheid: lichamelijke functies, mentale functies en beleving, de spirituele / existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren.
- b. Verlenen van verzorging en psychosociale begeleiding, in laag complexe zorgsituaties, volgens protocollen en richtlijnen, met het accent op het uitvoeren van en/of ondersteunen bij algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL);
- c. (Mede)-opstellen, uitvoeren, evalueren en bijstellen van een zorg(leef-)plan en het verrichten van cliëntgebonden (regie-)taken, in samenwerking met zorgvragers, hun naasten en hun sociale netwerk en met collega-zorgverleners;
- d. Observeren van de zorgvrager gericht op tijdig signaleren van veranderingen in diens gezondheidstoestand en daarop passende actie ondernemen, volgens protocollen. Signaleren van verandering in de leefsituatie van de zorgvrager, zijn naasten en/of zijn sociale netwerk;
- e. Bieden van zorggerelateerde preventie door middel van vroegsignalering, voorlichting, instructie en uitleg, mede gericht op het zelfmanagement van de zorgvrager en het versterken van het sociale netwerk van de zorgvrager.
- f. Verrichten van een beperkt aantal voorbehouden handelingen in laag complexe zorgsituaties, in opdracht van een daartoe bevoegde beroepsbeoefenaar, waarbij toezicht en tussenkomst door opdrachtgever voldoende zijn verzekerd en indien de verzorgende aantoonbaar bekwaam is.

Toelichting bij deskundigheidsgebied en autonomie

Het deskundigheidsgebied van de verzorgende beschrijft het domein waarbinnen de verzorgende professioneel autonoom is. Dat wil zeggen dat de verzorgende op grond van de eigen kennis en vaardigheden in staat wordt geacht om zelfstandig inhoud te geven aan de eigen rol c.q. dat zij in voorliggende situaties zelfstandig kan komen tot effectieve keuzes in het zorgproces en daarvoor verantwoordelijk kan worden gehouden.

Toelichting bij onderdeel a:

Dit eerste onderdeel van het deskundigheidsgebied is identiek aan het eerste onderdeel van de deskundigheidsgebieden voor de hbo-verpleegkundige en mbo-verpleegkundige. Dit reflecteert dat in de drie beroepen gewerkt wordt vanuit hetzelfde referentiekader. De concrete invulling van de ondersteuning van zelfmanagement verschilt per beroep. In algemene zin sluit de nadruk op zelfmanagement aan bij het streven zorgvragers niet onnodig lang en/of te intensieve zorg te verlenen.

Gezondheidsconcept en de rol van de verzorgende

Het deskundigheidsgebied sluit aan bij de volgende definitie van gezondheid '*Health as the ability to adapt and to selfmanage, in the face of social, physical and emotional challenges*'. Gezondheid is op te vatten als een dynamisch concept, waarin welbevinden, veerkracht en zelfredzaamheid van mensen centraal staat. De verzorgende vervult een rol in het versterken van die veerkracht en zelfredzaamheid door het ondersteunen van mensen in situaties waarin zij dat niet op eigen kracht kunnen. Dit wordt gedaan door middel van een passend zorgaanbod op de zes dimensies van gezondheid: lichamelijke functies, mentale functies en beleving, de spirituele / existentiële dimensie, kwaliteit van leven, sociaal-maatschappelijke participatie en dagelijks functioneren.

Zelfmanagement

Hieronder wordt verstaan het individuele vermogen van personen om waar mogelijk gezondheidsproblemen te voorkomen, en, wanneer deze toch optreden, om te gaan met de symptomen, de behandeling, de lichamelijke, psychische en sociale consequenties van de gezondheidsproblemen en aanpassingen in leefstijl. Hierdoor is men in staat om de eigen gezondheidstoestand te monitoren en te reageren op een manier die bijdraagt aan een bevredigende kwaliteit van leven. De verzorgenden zijn professionals die zich richten op het bevorderen en ondersteunen van het zelfmanagement van zorgvragers, hun naasten en hun sociale netwerk, met als doel het behouden of verbeteren van het functioneren in relatie tot kwaliteit van leven, gezondheid en ziekte.

Functioneren

Het functioneren in relatie tot gezondheid, ziekte of dreiging van ziekte kan worden bekeken met behulp van de *International Classification of Functioning, Disability and Health* (ICF). De ICF is een model dat uitgaat van het gegeven dat omgevingsfactoren en persoonlijke factoren de gezondheidstoestand van mensen beïnvloeden. Vanuit de ICF beschouwd, richt de gezondheidszorg zich op participatiedoelen. Dat zijn individuele doelen die voor ieder persoon uniek zijn. Doelen die verstoord worden door beperkingen, die voortkomen uit ziekten en daarmee gepaard gaande stoornissen. Dit zijn echter geen op zichzelf staande verbanden. Ze worden beïnvloed door externe en persoonlijke factoren.

Toelichting bij onderdeel b:

De verzorgende levert verzorging en psychosociale begeleiding, met name in laag-complexe zorgsituaties. De verzorgende verleent in deze situaties ondersteuning in het zelfmanagement van de zorgvrager, in het uitvoeren van de algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL) en levert persoonlijke zorg en begeleiding. De verzorgende werkt daarbij volgens richtlijnen en protocollen. Indien de situatie daar naar haar oordeel aanleiding toe geeft, kan de verzorgende beargumenteerd afwijken van protocollen en richtlijnen. In situaties waarin sprake is van meer complexiteit zal – afhankelijk van de context – naast de verzorgende een andere zorgverlener (mede-) verantwoordelijkheid dragen, zoals een huisarts, een medisch specialist, een verloskundige en/of een mbo- of hbo-verpleegkundige.

Richtlijn

Onder een richtlijn wordt verstaan een document met aanbevelingen, gericht op het verbeteren van de kwaliteit van zorg, berustend op systematische samenvattingen van wetenschappelijk onderzoek en afwegingen van de voor- en nadelen van de verschillende zorgopties, aangevuld met expertise en ervaringen van zorgprofessionals en zorggebruikers.

Protocol

In protocollen wordt vooral aangegeven hoe in de dagelijkse praktijk gehandeld moet worden. In de praktijk worden lokale protocollen vaak afgeleid van landelijke richtlijnen. Het zorgproces, de verschillende stappen die moeten worden doorlopen en de klinische beslismomenten worden meer in detail vastgelegd.

Complexiteit

Het begrip 'complexiteit' omvat zowel *case-complexity* als *patient complexity*.

Case complexity

- de ziekte: de mate van complexiteit van de medische problemen;
- de persoon met de ziekte: meer of minder complexe zorgvragers en meer of mindere mate van (gezondheids)geletterdheid;
- de populatie waarvoor zorg wordt verleend: de mate van complexiteit van populaties;
- de context (waaronder het zorgsysteem) waarin zorg wordt verleend: de mate van complexiteit van de context.

Patiënt complexity

- gelijktijdig optreden van problemen in verschillende domeinen: lichamelijk, functioneel, psychisch, sociaal;
- problemen beïnvloeden elkaar en oorzaak en gevolg lopen door elkaar heen, waardoor het beeld gecompliceerd is;
- een wankel of verstoord evenwicht, kwetsbaarheid;
- onvoorspelbaarheid, onzekerheid over het verloop;
- tempo waarin veranderingen optreden is hoog;
- routines en richtlijnen "passen" niet;
- grote zorgvraag en inbreng van veel verschillende zorgverleners;
- lage (gezondheid) geletterdheid;
- grote impact van al dan niet handelen van de zorgverlener op de patiëntveiligheid.

Voor het bepalen van de mate van complexiteit is onvoorspelbaarheid (één van) de belangrijkste factoren. Naar mate de voorspelbaarheid toeneemt, wordt de zorgsituatie

als minder complex beoordeeld. In zo'n situatie zijn de problemen verwacht en is de oplossingsrichting bekend.

Toelichting bij onderdeel c:

Organisatie van de zorg

De verzorgende heeft een centrale rol in de uitvoering en organisatie van de zorg rondom de zorgvrager. Daaronder valt het (mede-)opstellen van een zorg(leef-)plan met gebruikmaking van de toepasselijke protocollen en richtlijnen, het uitvoeren van dit plan en het evalueren en indien nodig bijstellen van het plan. Het begrip 'zorg(leef)plan' kan ook gelezen worden als verpleegplan, begeleidingsplan etc., afhankelijk van de in een bepaalde context gebruikelijke terminologie. De verzorgende werkt daarin samen met collega-zorgverleners uit de eigen en andere disciplines en betreft op effectieve wijze de zorgvrager, diens naasten en sociale netwerk in de organisatie van het zorgproces.

Toelichting bij onderdeel d:

De verzorgende vervult een belangrijke taak in het monitoren van de leefsituatie en van de gezondheidstoestand van de zorgvrager: het – mede op basis van gerichte opdrachten – observeren, tijdig registreren en signaleren van veranderingen in die toestand en het daarop effectief actie ondernemen. Dit kan betekenen dat de verzorgende zelf actie onderneemt dan wel dat zij andere zorgverleners inschakelt. Hierbij functioneren protocollen en richtlijnen als leidraad en zijn bepalend voor de vraag of het handelen nog valt binnen de eigen deskundigheid en autonomie dan wel dat escalatie (inschakeling van een andere zorgverlener) noodzakelijk is.

Toelichting bij onderdeel e:

Preventie is een essentieel onderdeel van de zorg voor een gezonde bevolking en richt zich op het vergroten van de gezondheid, vitaliteit en het zelfmanagement van mensen. De verzorgende verricht taken in de zorggerelateerde preventie: preventie bij personen met een ziekte of gezondheidsprobleem. De verzorgende hanteert met name preventieve interventies als vroegsignalering, voorlichting, instructie en uitleg. De interventies zijn gericht op het vergroten van de zelfredzaamheid van de zorgdrager en het versterken van diens sociale netwerk en beogen het voorkomen van verergering van ziekte of het optreden van complicaties en het ontstaan van beperkingen (in bijvoorbeeld mobiliteit of in zintuiglijke functies).

Toelichting bij onderdeel f:

De verzorgende kan bepaalde voorbehouden handelingen uitvoeren in laag complexe zorgsituaties. Van de verzorgende wordt verwacht dat ze goed inzicht heeft in de grenzen van haar eigen bekwaamheid met betrekking tot voorbehouden handelingen en deze grenzen ook bewaakt. Welke voorbehouden handelingen tot het deskundigheidsgebied van de verzorgende behoren, kan en zal door de tijd veranderen en is context en doelgroep afhankelijk. Daarom worden in het beroepsprofiel van de verzorgende de specifieke voorbehouden handelingen niet expliciet benoemd. De randvoorwaarden waaronder verzorgenden voorbehouden handelingen mogen uitvoeren, bestaan onder andere uit de wettelijk verankerde eisen dat:

- toezicht en tussenkomst door de opdrachtgever voldoende verzekerd zijn
- de verzorgende aantoonbaar bekwaam is.

Naast het uitvoeren van een beperkt aantal voorbehouden handelingen kan de verzorgende ook verpleegtechnische handelingen verrichten in het verlengde van het zorg(leef)plan.

De verschillen tussen MBO- verpleegkunde en verzorgende komen vooral tot uiting in het niveau van kennis en vaardigheden en de complexiteit van de zorgvragen.

	MBO verpleegkundige	Verzorgende IG
Domein	<ul style="list-style-type: none"> • Verpleegkundig domein 	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgkundig domein
Complexiteit	<ul style="list-style-type: none"> • Gemiddeld – hoog complex 	<ul style="list-style-type: none"> • Laag – gemiddeld complex
Voorspelbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> • Complex en onvoorspelbare factoren en omstandigheden, meervoudige en complexe problemen 	<ul style="list-style-type: none"> • Voorspelbare problemen
Zelfstandigheid	<ul style="list-style-type: none"> • MBO-verpleegkundige is in staat om bij complexe problemen zelfstandig of in samenwerking met anderen adequaat te handelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bij veranderingen en/of complexe problemen neemt verzorgende IG contact op met collega of eindverantwoordelijke
Flexibiliteit	<ul style="list-style-type: none"> • Bedenkt of combineert procedures als dat nodig is bij individuele zorgverlening. 	<ul style="list-style-type: none"> • Bedenkt geen nieuwe procedures.
Diagnostiek	<ul style="list-style-type: none"> • Klinisch redeneren en stellen van een verpleegkundige diagnose 	<ul style="list-style-type: none"> • Methodisch redeneren en signaleert, maar stelt geen verpleegkundige diagnose
Zorgleefplan	<ul style="list-style-type: none"> • Stelt zelf zorgleefplan op 	<ul style="list-style-type: none"> • Levert een bijdrage aan het opstellen van het zorgleefplan
Coördinatie	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijk voor coördinatie individuele zorgverlening • Bijdrage aan de organisatie van de werkeenheid 	
Bevoegdheid	<ul style="list-style-type: none"> • Functioneel zelfstandig • Meer verpleegtechnische handelingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet functioneel zelfstandig "In opdracht" • Minder verpleegtechnische handelingen

Tabel 2: Overzicht verschillen MBO-verpleegkundige en verzorgende IG (Beverdam, 2016)

Bijlage 7: Literatuurlijst en geraadpleegde bronnen

1. Aitink M., Goodarzi B., Martijn L. (2014). Koninklijke Nederlandse Organisatie van Verloskundigen (KNOV). Beroepsprofiel verloskundige. Utrecht.
2. Beverdam A., Beverdam L. (2016). Beroepscompetenteprofiel Verzorgende IG in de branche VVT. Utrecht.
3. Calibris (2014). Kwalificatiedossier MBO. Verzorgende IG. Geldig vanaf 1-7-2015.
4. CPZ (2014). College Perinatale Zorg, Toelichting bij leidraden 17-04-2014. Opgesteld door het bestuur van het College Perinatale Zorg, Utrecht.
5. CPZ (2015). Zorgstandaard 'Integrale geboortezorg' Versie 1.0. 15 juni 2015 (9^e concept). Expertgroep Zorgstandaard 'Integrale geboortezorg'. College Perinatale zorg, Utrecht.
6. Deen WE. (2015). Visiedocument kraamzorg. Kraamzorg verzekerd van een goede toekomst. Rol en positionering van de kraamverzorgende in de geboortezorg keten.
7. FAOT (2009). Beroepscompetentieprofiel kraamverzorgende. Den Haag, maart 2009.
8. Kaljouw M., van Vliet K. (2015). Naar nieuwe zorg en zorgberoepen: de contouren. Zorginstituut Nederland, onder redactie van de Commissie Innovatie Zorgberoepen & Opleidingen.
9. KCKZ (2015). Document denktank; Toekomstbeeld van het beroep kraamverzorgende. Kenniscentrum Kraamzorg, Amstelveen.
10. KNOV – Actiz . Kwaliteitskader vervroegde partusondersteuning kraamverzorgenden.
11. Lambregts J., Grotendorst A. red. (2012). Leren van de toekomst, verpleegkundigen en verzorgenden 2020. Bohn Stafleu van Lochem, Houten.
12. Rijksoverheid (1997) Besluit functionele zelfstandigheid, artikel 2 – Staatsblad 1997, nr. 524 (d.d. 29 oktober 1997) geraadpleegd op 25 april 2016 <http://wetten.overheid.nl/BWBR0008985/2015-03-27>
13. Rijksoverheid (1999). Besluit verzorgende. Geraadpleegd op 25 april 2016 <http://wetten.overheid.nl/BWBR0010757/1999-12-01>
14. Rijksoverheid (1999) Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (wet van 11 november 1993, Stb. 655). Geraadpleegd op 25 april 2016 op <http://wetten.overheid.nl/BWBR0006251/2016-01-18>
15. Stuurgroep over de beroepsprofielen en de overgangsregeling (2015). Toekomstbestendige beroepen in de verpleging en verzorging, onder voorzitterschap van Terpstra D. 3 december 2015.
16. ZonMW (2014). Kennisagenda Kraamzorg. Een schakel in de geboortezorgketen. Den Haag.
17. Zorginstituut Nederland (2015a). Kraamzorg, verzekerd van een goed begin? Diemen.
18. Zorginstituut Nederland (2015b). Factsheet. Naar nieuwe zorg en zorgberoepen: de contouren. Commissie Innovatie Zorgberoepen & Opleidingen.

